

УДК

**МОДЕРНІЗМ В ОБРАЗОТВОРЧОМУ МИСТЕЦТВІ ЯК ДЖЕРЕЛО
ТВОРЧОСТІ ДЛЯ ПРОЄКТУВАННЯ КОЛЕКЦІЇ ОДЯГУ**

Е. В. БАЗИЛЮК, В. О. РУСАЛІНА
Хмельницький національний університет

На етапі художнього проєктування образотворче мистецтво часто використовується дизайнерами в якості джерела творчості. Кольори, пластика, принципи композиції, репродукції полотен можуть виступати засобами активізації творчого пошуку. Модернізм як сукупність художніх течій приваблює своєю спонтанністю, емоційністю, експресією та надихає на творчий експеримент.

Модернізм з'явився в західній культурі в кінці ХІХ століття і отримав свій розвиток на початку ХХ століття. Цей період увійшов в історію мистецтва і, зокрема, живопису як надзвичайно плідний і наповнений новими відкриттями, хоча в свідомості сучасників він асоціювався із занепадом. Модернізм еволюціонував на хвилі заперечення класичної спадщини і неймовірно розширив і збагатив художню мову живопису [1]. Модернізм характеризується розривом з попереднім історичним досвідом художньої творчості, прагненням затвердити нові нетрадиційні підходи в мистецтві, безперервним оновленням художніх форм, а також умовністю (схематизацією, абстрагованістю) стилю, відмовою від реалізму на користь чуттєвого сприйняття і передачі внутрішнього світу живописця. На зміну вивіреному століттями прийомам прийшов експеримент, проголошувалася абсолютна свобода художника у творчості, яка не обмежувалась рамками реального світу.

В широкому сенсі під модернізмом розуміють сукупність художніх течій, шкіл і напрямків початку ХХ століття, які висловили відхід від культурних цінностей ХVІІІ-ХІХ століть і проголосили нові підходи і цінності, а саме: фовізм; кубізм; сюрреалізм; футуризм; абстракціонізм; експресіонізм [2].

Першою течією в модерністському мистецтві на початку ХХ століття став фовізм. Характерними рисами фовізму є насиченість мазка, упорядкований хаос простору, емоційність бачення сюжету. Насичений колір, зіставлення і комбінація різних художніх площин надає роботам особливий художній магнетизм. Виразність і експресія характерні для всіх художників цієї течії: вони нехтували лінійною перспективою і звичної комбінацією тіні і світла (рис. 1).

Кубізм виник трохи пізніше фовізму. Його основоположниками вважаються Жорж Брак і Пабло Пікассо. Художники взяли за основу постулат Сезанна про те, що в основі будь-якого предмета лежать геометричні форми, і розвинули його в своїй творчості (рис.2). Кубізм ґрунтується на зсуві форм образів, їх деформації і розкладанні на геометричні елементи [1]. Концепція картин стала домінувати над художньою цінністю. Саме ця течія визначила розвиток мистецтва на найближчі десятиліття.

Рис. 1. Анрі Матісс. Блакитна оголена. 1907 рік

а

б

Рис. 2. Роботи в стилі кубізму:

а - Пабло Пікассо. Авіньйонські дівчата; б – Жорж Брак. Тарілка і блюдо з фруктами

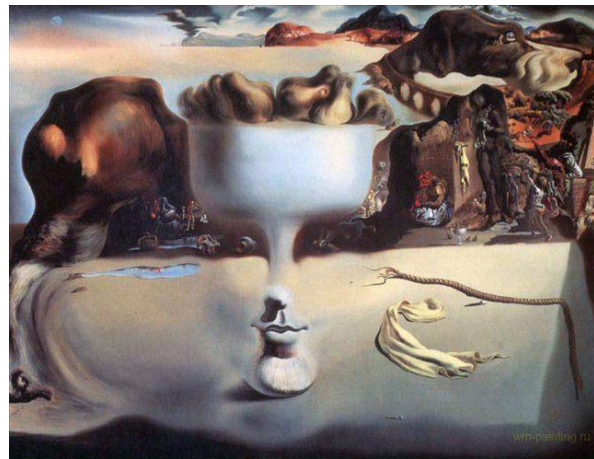
Назва авангардного напрямку сюрреалізм походить від французького слова «surréalisme», що означає буквально понад або надреалізм. Сюрреалізм головним в мистецтві проголосив початок поза свідомістю і поставив собі за мету пробудити асоціативне мислення глядачів. Течія зародилася у Франції в 1920 - і роки і розвивалася в двох напрямках. Одні художники-сюрреалісти (Макс Ернст, Хоан Міро, Андре Массон) створювали шедеври з абстрактними образами і довільними формами (рис.3). Інша група сюрреалістів на чолі з Сальвадором Далі зосередилася на ретельному відтворенні образів, що виникають в підсвідомості. Картини цих майстрів відрізняє точність зображення, скрупульозна промальовування деталей і вивірена перспектива, характерна для академічного живопису. Лейтмотивом творчості Далі стала фантастика абсурду з парадоксальними поєднаннями форм і зорової нестійкістю об'єктів [1] (рис.4).

Рис. 3. Андре Массон. Битва риб

а

б

Рис. 4. Роботи Сальвадора Далі:
а – Сталість пам'яті. 1931; б - Поява обличчя на березі моря. 1938

Футуризм – це авангардна течія в художньому мистецтві початку ХХ століття, що з'явилося в Італії. Його послідовники позиціонували себе як революціонери в мистецтві, головним завданням яких було повне відторгнення застарілих традицій і стереотипів, створення нової моделі світоустрою, побудованої на принципах розвитку технічного прогресу і урбанізації (рис.5). У своїх творах футуристи оспівували новітні досягнення науки і техніки, вітали війну і руйнування, як єдиний спосіб очищення старого, старезного світу [2].

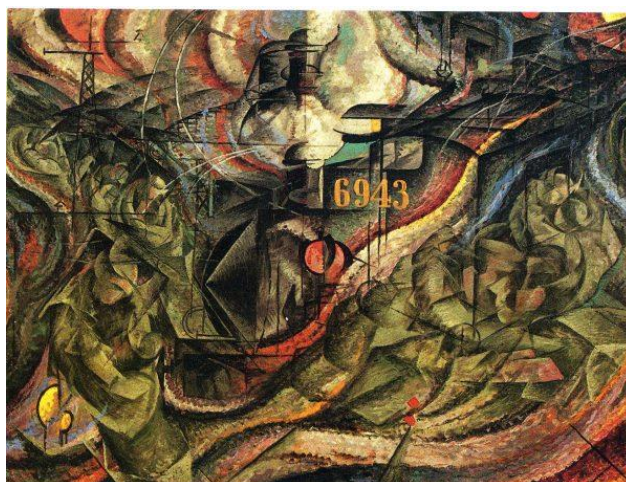

Рис. 5. Умберто Боччоні. Стан душі I, Прощання 1911

Абстракціонізм отримав свій розвиток після 1910 року. Основоположником наряду став Василь Кандинський. Абстракціонізм в живописі – це повна відмова від реальної передачі образів, спрямована на створення своєрідних асоціацій у глядача, шляхом поєднання на полотні різних геометричних фігур конкретних відтінків. Абстракціонізм в живописі націлений на гармонію композиції, адже будь-який предмет під різним кутом може мати різні форми і відтінки (рис.6) [1].

Рис. 6. Василь Кандинський. Декілька кіл

Експресіонізм в живописі – це протест проти світу. Це внутрішнє гостре сприйняття оточення, відчуження людини, його духовний крах. Стиль виник напередодні війни, тому не дивно, що полотна насичені деформацією, особливим колоритом і різкими дисонансами. Експресіонізм в живопису – це передача конкретної емоції, драматизм розуміння своїх переживань. Основним способом передачі простору в картинах експресіоністів став колір (рис. 7).

Рис. 7. Ернст Людвіг Кірхнер. Портрет жінки

Для поєднання різних течій модернізму в загальному образі колекції «Про що ти мовчиш» було використано метод дизайн-досліджень «дошка зображень» (планшет ідей) [3, 4], з розміщенням на одному аркуші зображень робіт художників-модерністів та сучасних інтерпретації цих робіт, обраних відповідно до власних вподобань. Дошка зображень виступає орієнтиром і

візуальним нагадуванням про естетичний контекст дизайн-об'єкта, що розробляється, і, відповідно, є засобом візуальної передачі характеристик різних аспектів дизайнерського задуму [3, 4].

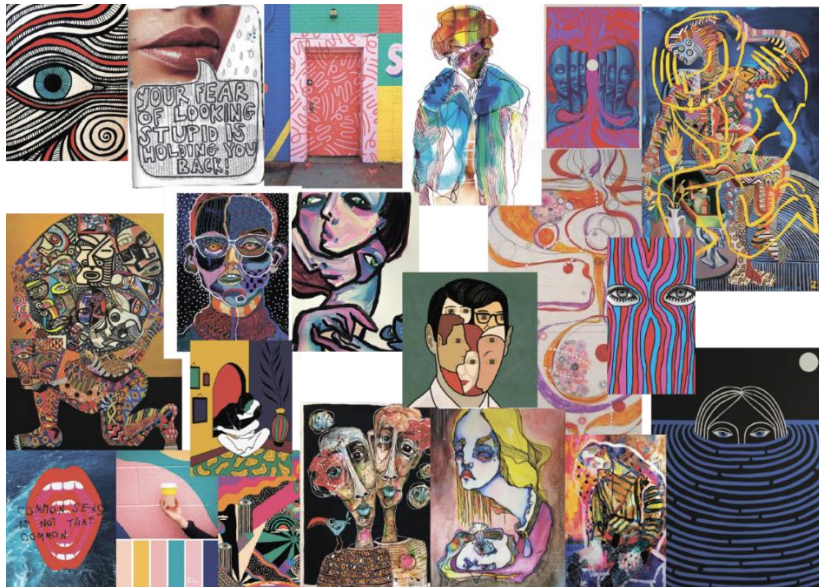

Рис. 8. Фрагмент дошки зображень для колекції «Про що ти мовчиш»

Для обраних джерел натхнення, розміщених на дошці зображень, проведено композиційний аналіз. На основі композиційного аналізу для розробки моделей авторської колекції жіночого одягу основними композиційними елементами обрано форму, лінію, колір, рисунок, характер площин.

За рахунок стилізації і трансформації форм, ліній та рисунків окремих елементів творів художників-модерністів розроблено форму внутрішніх декоративних ліній та конструктивно-декоративних елементів моделей колекції. Колірна гама моделей розробленої колекції підібрана відповідно до колірних поєднань, властивих обраним творам (рис.9).

а

б

Рис. 9. Розроблена колекція жіночого одягу «Про що ти мовчиш»: а – ескіз; б – модель колекції, виготовлена в матеріалі

Колір основних деталей крою – нейтральний, як тло для творчості. Головні убори мають складчасту поверхню, яка представляє собою об'ємну інтерпретацію ритмічного повтору ліній в образах роботах. Для поєднання і перекомпоновки стилізованих елементів джерела творчості в процесі розробки моделей одягу авторської колекції використано метод цитат [5].

Виконаний композиційний аналіз розробленої колекції моделей одягу дозволив визначити, що головним композиційним елементом обраної колекції є рисунок, засобом зв'язку – динаміка, принципом – образність. Колекція підпорядковується всім законам композиції, а саме: забезпечено єдність змісту та форми, наявність композиційного центру, співрозмірність частин між собою та цілим, цілісність композиції.

Отже, основними рисами модернізму в образотворчому мистецтві є: уявлення ідей, а не речей; відхід від предметності; безперервний пошук формальної і змістовної новизни; свобода і спонтанність творчості; заміщення формальної глибини інтуїтивною глибиною; провідна роль кольору і лінії в конструюванні художнього простору. Розробка дошки зображень сприяє візуальному визначенню естетичних характеристик багатолікового джерела творчості відповідно до авторської інтерпретації. Кінцевий варіант авторської колекції жіночого одягу «Про що ти мовчиш» розроблено поєднанням двох художніх методів проектування: методу художньо-образних асоціацій та методу цитат.

Література

1. Модернизм в живописи — иное прочтение реальности // [Електронний ресурс]// Very Important Lot. Арт журнал – Обзор. – Режим доступу до ресурсу: <https://veryimportantlot.com/ru/news/blog/modernizm-v-zhivopisi-inoe-prochтение-realnosti>
2. Модернизм [Електронний ресурс] // Галеон. – 2004. – Режим доступу до ресурсу: <http://baget1.ru/style/Modernism/Modernism.php>
3. Мартин Б. Универсальные методы дизайна / Белла Мартин, Брюс Ханнингтон. – СПб. : Питер, 2014. – 208 с.
4. Розробка колекцій одягу : Навчальний посібник / А.М. Малинська, К.Л. Пашкевич, М.Р. Смирнова, О.В. Колосніченко – К. : ПП НВЦ Профі, 2014. – 140 с.
5. Ермилова Д. Ю. Актуальные методы проектирования в дизайне костюма в контексте культуры постмодерна [Електронний ресурс] / Д. Ю. Ермилова. // Сервис plus. Научный журнал. – 2016. – Т.10. – №4. – С. 45–56. – Режим доступу до ресурсу:<https://cyberleninka.ru/article/n/aktualnye-metody-proektirovaniya-v-dizayne-kostyuma-v-kontekste-kultury-postmoderna>